

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 27. avgust 2020

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Vladarski portret v starem veku**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.1: egipčanska umetnost ♦ slika 1.2: mezopotamska/babilonska umetnost ♦ slika 1.3: mikenska umetnost ♦ slika 1.4: helenistična grška umetnost ♦ slika 1.5: rimska antična umetnost 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ hieratična drža ♦ statičnost ♦ idealizirana podoba – popolno telo ♦ frontalnost ♦ togost 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.2: Hamurabi ♦ slika 1.3: Agamemnon ♦ slika 1.4: Aleksander Veliki ♦ slika 1.5: cesar Avgust 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ boga Šamaša, ki Hamurabiju izročja zakone / Hamurabijev zakonik	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Bil je posmrtna maska.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.6	1	♦ Amor/Kupid	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.7	1	♦ politični propagandi / utrjevanju moči	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Upodobljenca sta polepšana, mladostna / sta prepoznavna, a polepšana. ♦ Upodobljenca se kažeta, kot želita, da ju vidijo drugi. 	
Skupaj	2		

2. naloga: Antično kiparstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 2.1: grško arhaično obdobje ♦ slika 2.2: grško klasično obdobje ♦ slika 2.3: helenizem ♦ slika 2.4: etruščanska umetnost ♦ slika 2.5: rimska antična umetnost 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	slika 2.1 – dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kora je frontalna, toga. ♦ Izraz obraza je arhajski: mandljaste oči in arhajski nasmešek. ♦ Pričeska je stilizirana in poudarjeno dekorativna. ♦ Podoba je tipizirana. 	
	2	slika 2.2 – dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kopjenosec stoji v kontrapostu: ena noga nosi telo, druga počiva. ♦ Telo je idealizirano, v pravih proporcijah: glava proti telesu je 1 : 7. ♦ Poudarjena je anatomija. ♦ Telo in obraz sta skladna. ♦ Slog je realističen. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Laokontova skupina	
	1	♦ Svečenik Laokont v Troji je bil proti, da se konj, ki so ga postavili Grki na obalo Troje, pripelje v mesto. Ker so bogovi namenili zmago Grkom, so ga kaznovali tako, da so nanj in na njegova sinova poslali kače, ki so jih ubile.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Je natančno izdelan, v detajlih, poudarek je na noši. ♦ Natančno izdelani lasje in brada so v kontrastu z gladko kožo obraza. ♦ Je realističen portret, delno idealiziran. ♦ Kaže notranje razpoloženje, duševno stanje. 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ Hadrijan	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Panteon ♦ Vila v Tivoliju ♦ Hadrijanov zid v Angliji, Afriki 	
Skupaj	2		

3. naloga: Monumentalno slikarstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ freska	
	1	♦ mozaik	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.1: stari Egipt ♦ slika 3.2: antična rimska umetnost ♦ slika 3.3: helenizem / rimska antika ♦ slika 3.4: zgodnjekrščanska umetnost ♦ slika 3.5: gotika 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.3: Bitka pri Isu ♦ Slika prikazuje bitko med Aleksandrom Velikim in perzijskim kraljem Darejem / spopadli sta se grška in perzijska vojska / zmaga Aleksandra Velikega. 	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.6: Mrtvaški ples ♦ Je sprevod, v katerem se proti izkopanemu grobu pomikajo predstavniki različnih slojev tedanje družbe vseh starosti. Med njimi so okostnjaki, ki predstavljajo smrt, pred katero so vsi ljudje enaki. Vsi stopajo z njo proti istemu cilju, h grobu. / Pred smrtjo smo vsi enaki. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ Giotto di Bondone	
	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ prizori brez nepotrebnih detajlov ♦ monumentalnost figur ♦ trdnost posameznih prizorov oz. kompozicij ♦ oblikovanje in umestitev prizora v arhitekturni prostor ♦ čustveni izraz telesa in obraza ♦ plastičnost figur ♦ empirična perspektiva ♦ razgibane kompozicije ♦ začetki prostorskega iluzionizma 	
Skupaj	4		

4. naloga: Modreci v likovni umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	ena od: ♦ Mark Avrelij ♦ Erazem Roterdamski	
	2	slika 4.1 – ena od: ♦ brada ♦ preprosta tunika slika 4.2 – ena od: ♦ upodobitev s knjigami ♦ univerzitetna čepica (biretta)	
	1	♦ renesansa	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	ena od: ♦ retorična kretnja, ki nagovarja množice ♦ konjeniški portret za javno poveljevanje	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ kranjski prezbitarij	
	1	♦ 4 cerkveni očetje/teologi	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ pohod in poklon treh kraljev	
	1	ena od: ♦ žanrska upodobitev plemiškega sprevoda ♦ Gašper, Miha, Boltežar / trije kralji / trije modri ♦ izvorno trije babilonski astronomi, magi ♦ poklon Kristusovi božanski naravi »kralju kraljev« ♦ simbolna ponazoritev treh življenjskih obdobj	
	1	♦ severna stena	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	2	♦ Atenska šola ♦ Rafael	
	1	♦ Platon ♦ Aristotel	Za obe navedbi 1 točka.
	2	♦ Slikar upodobi tudi svoje vzornike, učitelje, prijatelje. ♦ V renesansi se pojmovanje umetnika spremeni, iz rokodelca postane mislec, učenjak.	
Skupaj	5		

5. naloga: Prepoznavanje umetnika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo ♦ Rim 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ Mojzes	
	1	♦ Papež Julij II.	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ monumentalnost ♦ piramidalna kompozicija ♦ kontrapost ♦ slikovitost draperije in pramenov brade ♦ zglajena marmorna površina ♦ obraz izraža moč volje (terribilità) ♦ herojsko/mišičasto telo 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 5.2: Pietà ♦ slika 5.4: Poslednja sodba 	
	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 5.2: Bazilika sv. Petra ♦ slika 5.4: Sikstinska kapela 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ Božanska komedija / antična mitologija	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ Uomo universale (univerzalni človek) je oseba, ki je izjemna na različnih ustvarjalnih področjih, npr. v likovni in besedni umetnosti, znanosti ...	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Leonardo da Vinci ♦ Rafael ♦ Bramante 	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	♦ po Brunelleschijevi kupoli v Firencah / Panteonu v Rimu	
	1	♦ urbanizem	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2**1. naloga: Prepoznavanje arhitekture kraja – Ljubljana**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.1: barok ♦ slika 1.2: secesija ♦ slika 1.3: neoklasicizem ♦ slika 1.4: moderni klasicizem ♦ slika 1.5: funkcionalizem ♦ slika 1.6: historični slogi 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 1.1: mestna hiša ♦ slika 1.2: veleblagovnica ♦ slika 1.3: stanovanjska hiša ♦ slika 1.4: knjižnica 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ Jože Plečnik	
	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ kubična, tektonska oblika ♦ monumentalnost ♦ Kombinacija kamna in opeke spominja na antične vzore / kraško arhitekturo. ♦ Stena je tektonsko oblikovana, zato spodnji pas deluje težje – v celoti je iz kamna. ♦ Gladko obdelani kamni se izmenjujejo z grobo klesanimi v nepravilnem redu (rustika). ♦ V nadstropjih kamnito površino nadomesti opeka, ki jo le redko prekinjajo kamni. ♦ Prvo nadstropje je višje, zgornja tri nižja. ♦ Okna so izstopajoča. ♦ Steno zaključuje poudarjen venčni zidec. ♦ Stavba spominja na renesančne mestne palače. 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ novi materiali – npr. železobetonski, jeklo, steklo ♦ brez dekoracije ♦ oblika stavbe odseva njen namen (oblika sledi funkciji) ♦ obešena fasada ♦ prosti tloris ♦ stavba na pilotih 	Za dve navedbi 1 točka.

2. naloga: Flora v likovni umetnosti

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ francoski tip parka	
	1	ena od: ♦ geometrijska zasnova zelenic in zelenja ♦ osna zasnova, simetrija	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	2	dve od: ♦ Oba portreta sta idealizirana. ♦ Oba portreta se podrejata lepotnemu kanonu obdobja, v katerem sta nastala. ♦ Poudarek je na oblačilu in dekoraciji. ♦ Obe upodobljenki imata zasanjan pogled.	
	1	♦ C	
	1	♦ bidermajer	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	1	♦ Claude Monet	
	1	♦ Slikarja zanima igra svetlobe na gladini vode ter spreminjanje senc, ki jih ustvarjajo lokvanji in krošnje dreves.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	2	dve od: ♦ Obrezana slika v središče kompozicije postavi deblo drevesa, v katerega je umetnik zapisal signacijo in datacijo, zato lahko drevo identificiramo s samim umetnikom. ♦ Izolacija drevesa v krajini, kar lahko razumemo kot umetnikovovo lastno doživljanje in enačenje s plemenitim iglavcem. ♦ Macesen je postavljen v gorsko krajino, ki je krajina umetnikove mladosti, doma.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	♦ poudarjena vegetabilna dekoracija na fasadi ♦ secesija	
	1	ena od: ♦ Otto Wagner ♦ Ivan Vurnik	
	2	♦ nagelj ena od: ♦ Stiliziran cvet je prevzet iz slovenskih narodnih vezenin. ♦ Arhitekt se hoče navezati na slovensko tradicijo, saj hoče ustvariti prepoznaven narodni slog.	
Skupaj	5		

3. naloga: Impresionizem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Impresija pomeni trenutni vtis, je podoba nenehno spreminjajočega resničnega sveta.	
	1	♦ Francija	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ okrog leta 1900 / začetek 20. stol.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	3	tri od: ♦ kavarne ♦ zabavišča ♦ zabave ♦ krajina ♦ veduta ♦ nočno življenje ♦ alkoholizem ♦ prostitucija ♦ ulični utrip ♦ žanr ♦ mestno življenje	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	3	tri od: ♦ Pleneristično slikarstvo – slikajo izven ateljeja, da lahko ujamejo trenutno, nenehno spreminjajočo se podobo sveta. ♦ Skicozno, nenatančno slikanje. ♦ Debeli, pastozni barvni nanosi. ♦ Čiste barve nanašajo direktno iz tube na platno. ♦ Atmosferska igra svetlobe in barvnih tonov.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ meščane	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.6	1	♦ Rihard Jakopič	
	1	♦ Na lastne stroške je zgradil razstavnini salon v Ljubljani.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.7	1	♦ Križanke	
	2	♦ Slikar je skozi okno svojega doma opazoval Križanke in ta pogled slikal s stališča svetlobe in barve. ♦ Raziskoval je spreminjanje svetlobe v vseh letnih časih in delih dneva.	
Skupaj	3		

4. naloga: Prepoznavanje umetnika

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ Picasso	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ akt	
	2	dve od: ♦ poliperspektiva, združevanje različnih pogledov ♦ poenostavljanje in deformacija telesnosti, oblik ♦ ploskovitost, ni senčenja telesnosti ♦ geometrizacija organskih oblik	
	1	♦ kubizem	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ Cézanne	
	2	dve od: ♦ konstruiranje slike ♦ objektivnost v upodabljanju ♦ ravnotežje med dvodimenzionalnim in trodimenzionalnim v sliki ♦ podrejanje stvarnosti kompoziciji ♦ uporaba poliperspektive ♦ geometrizacija organskih oblik, v naravi kroglja, valj in stožec ♦ v času nastanka dela v Parizu na ogled Cézannova retrospektiva	
	1	ena od: ♦ afriške maske ♦ prazgodovinska iberska umetnost	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	♦ kolaž / asemblaž	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Nemško bombardiranje baskovskega mesta Guernice. / Predstavljene so grozote vojnega terorja nad civilnim prebivalstvom.	
	1	♦ Ozaveščanje ljudi o uničujočih posledicah vojne.	
	1	♦ C	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	1	♦ Marij Pregelj	
	1	♦ groza/stiska/tesnoba	
Skupaj	2		

5. naloga: Avantgardne smeri v 20. stoletju

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	3	tri od: ♦ Umetnost želi šokirati, zdramiti občinstvo in pritegniti pozornost za vsako ceno. ♦ Umetnost predstavlja upor, je kritika, lahko tudi igra, je dejavnik, ki vznemirja. ♦ Umetniki raziskujejo novo izrazno moč barve, oblik, materiala. ♦ Odrekanje vsemu predmetnemu in posnemanje narave. ♦ Cilj upodobitve je čisti slikarski ali kiparski izdelek.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	4	štiri od: ♦ slika 5.1: fauvizem ♦ slika 5.2: futurizem ♦ slika 5.3: ekspresionizem ♦ slika 5.4: ekspresionizem ♦ slika 5.5: nadrealizem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ javni razglas idej	
	2	dve od: ♦ povečuje hitrost ♦ povečuje tehnični napredek ♦ povečuje avtomobilsko industrijo	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	dve od: ♦ močne barve ♦ deformacija oblik ♦ naslon na primitivno in eksotično umetnost	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ Marij Kogoj	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	1	♦ iz podzavesti / iz sanj	
	1	♦ Stane Kregar	
Skupaj	2		

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3.3.2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2020 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okvirni čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	3 točke
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna	1–2 točki	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna	3 točke	
5. primerjava obeh umetniških del	navedena ni nobena primerjava	0 točk	5 točk
	navedena je ena zahtevana primerjava	1 točka	
	navedeni sta dve zahtevani primerjavi	2 točki	
	navedene so tri zahtevane primerjave	3 točke	
	navedene so štiri zahtevane primerjave	4 točke	
	navedenih je pet zahtevanih primerjav	5 točk	
6. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Donatello ◆ David ◆ ok. 1440 / prva polovica 15. stoletja ◆ bron ◆ figura naravne velikosti ◆ Nacionalni muzej Bargello – Museo Nazionale di Bargello, Firenze ◆ zgodnja renesansa
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Prostostoječa, obla plastika, zasnovana za postavitev v prostoru, in ne v niši, zato si jo lahko ogledujemo z vseh strani. ◆ Akt v naravni velikosti, prikazuje golo moško telo v najstniških letih. ◆ Človeško telo je upodobljeno v estetsko popolnih razmerjih in je razgibano v skladu z anatomijo. ◆ Podoben je starogrškemu atletu, saj stoji v klasični pozi kontraposta. ◆ Telo je postavljeno v blagi S-liniji, s kontrapostom je vzpostavljeno harmonično ravnotežje med telesnimi volumni. ◆ Tudi nežno, zaokroženo modeliranje telesne gmote daje vtis notranje umirjenosti in harmonije. ◆ Uravnoveženo je nasprotje med mehko, zglajeno kožo in razgibano površino klobuka ter škorenjcev, med osvetljenim telesom in osenčeno glavo. ◆ Oblikovni in kompozicijski elementi označujejo nov renesančni odnos do telesa in razcvet humanizma.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Namesto lika odraslega vojščaka ali kralja, prevladujočega v srednjem veku, je Donatello za upodobitev Davida, junaka iz Stare zaveze, izbral mladostno postavbo. ◆ V levici stiska kamen, ki je bil s pračo orožje, izbrano za spopad. ◆ Velik, neroden meč ni Davidov, ampak, kakor nam pripoveduje Stara zaveza, Goljatov, a ga je David izpulil iz njegove nožnice in mu z njim odsekal glavo. ◆ Označujejo ga klasični atributi: klobuk, okrašen z lovorjevim listjem (rastlina simbolizira pesništvo in slavo), in golota. ◆ Z goloto sta prikazani krhkost in ranljivost, saj v spopadu ni zmagal z grobo silo, temveč s premišljenostjo in vero v Boga (v krščanstvu je golota znamenje čistosti). ◆ Po goloti se David razlikuje od vseh drugih kipov iz 15. stoletja. ◆ Prikaz mladega, neustrašnega junaka, ki se brez zadržkov, a premišljeno in odločno, iskriivo in z razumom spopade s starim, preizkušenim bojevnikom, je simbolna predstavitev republikanskih Firenc: tako kakor je mladeniški David premagal prekaljenega, zrelega junaka Goljata, so se Firenze, ki jih je kot mlado mestno državo ogrožala stara, ugledna plemiška družina Viscontijev iz Milana, otresle te nevarnosti in si zagotovile samostojnost. ◆ Iskanje harmonije, ki je bilo v renesansi tako visoko cenjeno, je v upodobitvi vsebinsko izraženo z uravnoveženjem nasprotij: mladost – starost, premišljeno delovanje – groba sila.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Prvi bronasti odlitek moškega akta v naravni velikosti po antiki. ◆ Očiten vpliv antičnega kiparstva in idealov antike (slavljenje lepote mladega telesa in mladega junaka), saj je kip nastal po Donatellovem obisku Rima. ◆ Viden je prelom s poznogotsko milino in idealizmom, ki bi ga še srečali pri kiparjevem učitelju Lorenzu Ghibertiju, pri Donatellu pa ga je nadomestila nova dramatičnost. ◆ Delo je naročil najpomembnejši mecen renesanse Cosimo Starejši de' Medici. ◆ Vsaj od leta 1469, ko se je poročil Lorenzo Veličastni, do 1495, ko so bili Medičejci izgnani iz Firenc, je David stal na notranjem dvorišču novozgrajene mestne Medičejske palače (palazzo Medici-Riccardi). ◆ David ilustrira humanistične in neoplatonistične ideale ter je hkrati lahko politična metafora. ◆ David je postal simbol nove umetnosti in novega tipa kiparstva ter bil izziv za kiparje, ki so se za njim lotili te teme: Andrea del Verrocchio, Michelangelo Buonarroti in Gianlorenzo Bernini.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Donatello je bil vsestranski kipar, ki je spajal izkušnje klasične antike z vtisi iz vsakdanjega sveta, in najpomembnejši kipar do Michelangela.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Oba kipa sta moška akta. ♦ Oba kipa kažeta svetopisemski dogodek, ko je mladenič David premagal Filistejca Goljata (zmaga šibkejšega, a modrejšega). ♦ Oba kipa kažeta Davida kot mladeniča. Prvi David je najstnik, drugi David že mlajši odrasel moški. ♦ Prvi kip kaže Davida po boju, drugi pred bojem. ♦ Prvi David je upodobljen po boju, zato je v sproščeni drži, drugi David pa pred bojem, zato je upodobljen v napetosti (tako fizični kot psihični, a psihična napetost prevladuje). ♦ Prvi David je naravne velikosti, drugi David je precej večji, saj meri več kot 5 m. ♦ Prvo delo je naročil Cosimo de Medici in je vsaj nekaj časa stalo v palači Medici-Riccardi, drugo delo je naročil ceh volnarjev za firenško stolnico, a so ga postavili pred vhod Palazzo Vecchio – sedež civilne vlade. ♦ Prvo delo je zgodnjerenesansno, drugo pa visokorenesansno. ♦ Drugi David je precej bolj mišičast kot prvi. Vidne niso le zelo izklesane mišice, ampak tudi izstopajoče žile. ♦ Oba Davida sta hkrati religiozni figuri in politični simbol (simbol zmage Firenc nad Milanom oz. ohranitve neodvisnosti). ♦ Oba kipa sta obla, obdelana z vseh strani. ♦ Drugi kip je precej bolj plastičen kot prvi. ♦ Drugi kip je precej bolj razgiban kot prvi (zasuk zgornjega dela telesa in glave) ♦ Drugi kip je precej bolj postavljen v prostor kot prvi, kontrapost je pri prvem bolj izrazit. ♦ Oba kiparja sta se zgledovala pri antičnih kipih.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Albrecht Dürer ♦ Kristomorfni avtoportret / Avtoportret v krznem plašču ♦ 1500 ♦ olje na lipovini ♦ 67 x 49 cm / kabinetni format ♦ Stara pinakoteka, München ♦ severna (nemška) renesansa
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Pred nami je avtoportret umetnika v rjavem krznem plašču – preseneti nas pogled, ki strmi v gledalca, kot da bi šlo za lastno podobo v zrcalu. ♦ Kompozicija je simetrična, slikarja vidimo frontalno/čelno. Sredinska os bi delila sliko v dve skoraj enaki polovici. ♦ Kompozicijo lahko razčlenimo na mrežo osnovnih geometrijskih likov – enakostraničnega trikotnika, kroga in kvadrata. ♦ Če potegnemo vodoravno črto pod trikotnikom bele srajce, lahko na vrhnje polje vrišemo enakostranični trikotnik, katerega stranice tečejo po razdeljenih laseh. Če bi vrisali krog, bi šestilo započili med zgornjo ustnico in nos – krožnica bi se dotaknila vodoravne črte pod srajco in bi tekla čez teme. V tej središnji točki bi se križali tudi diagonali kvadrata – vse stranice bi se dotaknile krožnice. ♦ Obrazni del lahko ujamemo v popolne geometrijske like. ♦ Celota zaradi rjavih barvnih odtenkov in temačnega ozračja deluje umirjeno, slovesno in poduhovljeno. ♦ Avtoportret je naslikan v rjavih barvnih tonih (slonokoščena polt, medeno rjave oči, kostanjevo rjavi toni las in krzna, skoraj črna ozadje). ♦ Dolgi rjavi in kodrasti lasje so po sredini predeljeni s prečo. ♦ Desnica drži rob plašča – osvetljena roka rahlo zmoti simetričnost kompozicije.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Krznjeni ovratnik sega tako visoko, da se komaj opazi belo srajco pod njim. ♦ Levica počiva spredaj na mizi, a je od nje viden le del rokava. ♦ Levo na črnem ozadju je opaziti avtorjev monogram, veliko črko A z vanjo vstavljenim manjšim D, in nad njim letnico 1500.
3	<p>tri od:</p> <p>Latinski napis desno (v isti višini kot letnica) v komaj opazni kartuši se začne z avtorjevim imenom in se v prevodu glasi: »Tako sem ustvarjal jaz, Albrecht Dürer iz Nürnberga, jaz sam z značilnimi barvami, v starosti 28 let.«</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Pred nami je avtoportret slikarja na sredini svoje življenjske poti (umrl je pri sedeminpetdesetih letih). ♦ To je eden od najbolj neobičajnih avtoportretov – stroga frontalnost in visoka stopnja idealizacije spominjata na Kristusove upodobitve. ♦ Natančna preiščljivenost postavitve figure je v povezavi s sistematičnim preučevanjem človeških proporcev. ♦ Podobnost z bogom, ki jo prepoznamo v strogi frontalni postavitvi in pogledu, ki zre v nas, ima več možnih razlag. Ena od njih je samozavest umetnika, ki se primerja z bogom, z umetnostjo, ki bo njenega ustvarjalca (torej umetnika) naredila božanskega (nesmrtnega). ♦ Druga razlaga se glasi: umetnika lahko primerjamo z bogom zato, ker je bog ustvaril človeka po svoji (lastni) podobi, umetnik pa to dejanje ponavlja v svojih umetniških delih. Tako so sliko razlagali v nürnberških humanističnih krogih, s katerimi je bil Dürer tesno povezan (slikarja so oklicali za novodobnega Apela). ♦ Poleg pogleda je pomembna tudi kretnja z roko – kot je Kristus blagoslavljal in zdravil z roko, tako umetnik z njo ustvari sliko ali kip in ta sposobnost ga loči od drugih ljudi. (Dürerjevi prijatelji so po njegovi smrti ohranili njegovo posmrtno masko in v mavec odlili tudi roko, s katero je ustvarjal.)
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Leto 1500, ko je nastal Kristomorfni avtoportret, je bilo sveto in hkrati apokaliptično leto. Skladno s temi okoliščinami je bilo pogosto izražanje globokih verskih čustev – umetnik se vidi kot bitje, ustvarjeno po božji podobi. ♦ Avtoportret do Dürerja še ni bil povsem običajen neposredno spoznaven motiv – razen v Italiji, kjer so umetniki svojo lastno podobo radi vključili v kak skupinski prizor. ♦ Dürer je naslikal več avtoportretov kot kdorkoli pred njim. To je tretji Dürerjev samostojni avtoportret v oljni tehniki. Že prej se je rad upodabljal (že kot najstnik), največkrat v tričetrtinskem profilu. ♦ To je njegov prvi frontalni avtoportret (tak način upodobitve je bil rezerviran za boga in svetnike), ki se povezuje s tradicijo upodobitev Kristusa z dolgimi lasmi, brado in dvignjeno, blagoslavljaljočo desnico. ♦ Slika odseva slikarjevo samozavest v okolju, kjer je njegov poklic veljal še za obrt – drugačen status umetnika kot genija je Dürer spoznal konec 15. stoletja v Benetkah. ♦ Po Dürerju so samostojne avtoportrete slikali mnogi umetniki, npr. Giorgione, Tizian, Rembrandt, Rubens ... ♦ Dürer je bil prvi, ki se je poleg slikanja uspešno ukvarjal tudi z grafiko – v samostojni delavnici je ustvarjal izjemne bakroreze in lesoreze. Bil je najbolj slaven slikar severno od Alp. Ustvarjal je za cesarja Maksimilijana I.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Obe sliki sta avtoportreta. Dürerjev avtoportret je naslikan frontalno in dopasno, Kirchner pa se je upodobil celopostavno, med ustvarjanjem, s čopičem in paletami v rokah, v tričetrtinskem zasuku. Ob Kirchnerju je še njegov model. ♦ Oba umetnika sta poudarila izraznost svojega pogleda, uperjenega proti gledalcu. Prikazana sta kot samozavestna ustvarjalca, ki s svojo podobo obvladujeta večino prostora na sliki. ♦ Kirchner je upodobljen celopostavno, oblečen v modro-oranžen plašč – zdi se, da je pod njim gol, kar namiguje na spolno razmerje z modelom za njim, Dürer pa je upodobljen doprsno, v krznem plašču in srajci. ♦ V primerjavi z Dürerjevo lastno podobo je Kirchnerjeva deformirana – v ekspresionizmu je pomembna notranja izpoved, ne čutno zaznavna stvarnost. Predmetnost je zato videti popačena. V obrazu umetnika, ki spominja na afriško masko, je opaziti Kirchnerjevo občudovanje primitivnih kultur. Popačena sta tudi atelje za njim in model. ♦ Sliki se razlikujeta v koloritu: pri Dürerju prevladuje rjava tonaliteta, Kirchnerjev avtoportret pa je naslikan v močnih, živih barvah. Na Kirchnerjevi sliki prevladujejo tople barve (rumena,

	<p>rdeča in oranžna), ki poudarjajo ustvarjalno razpoloženje na sliki. Barve na tej sliki poudarjajo notranjost, duševno stanje – podoba resničnosti je zato spremenjena, na Dürerjevi sliki pa so barve realistične (naravne).</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Dürer se je upodobil v simetrični kompoziciji, pri Kirchnerju pa je kompozicija asimetrična (svobodna). ♦ Na prvi sliki je ozadje temačno, na drugi sliki pa je opaziti deformiran prostor (umetnikov atelje v živih barvah). ♦ Dürerjev avtoportret je naslikan v plastičnem, Kirchnerjev v ploskovitem slogu – ideja je pomembnejša od realizma trenutka. ♦ Sliki se razlikujeta tudi v nanosih barve: na prvi sliki so lazurni, na drugi sliki pa pastozni.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Miron ♦ Metalec diska (Diskobolos) ♦ ok. 450 pr. n. št. / 5. stoletje pr. n. št. ♦ marmorna rimska kopija po izvirniku iz bronu ♦ velikost: 155 cm / kip velikih mer ♦ Nacionalni rimski muzej – Museo Nazionale Romano, Rim ♦ klasična starogrška umetnost
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kip je prostostoječa polna plastika, upodobitev mladega atleta v gibanju, ki se pripravlja, da bo vsak hip zagnal disk. Upodobljen je atlet idealne postave, z napetimi mišicami. ♦ Umetnik je izbral trenutek, v katerem je nazaj iztegnjena roka obstala, zato da bi se bliskovito zavihtela naprej in zalučala disk. ♦ Prikazan je v času zamrznjen trenutek, preden disk odleti iz atletove roke. V tej drži se stikata konec zamaha in začetek samega meta. Levo nogo, na katero bo prenesel težo, ima pokršeno. ♦ Atletovo telo je uvito, roka dvignjena, vse mišice napete, vene na roki izstopajoče od telesnega napora. Čeprav je atletovo telo realistično prikazano v trenutku največje zbranosti in telesnega napora, je njegov obraz idealiziran, lasje so kot čelada, oblikovani v enakomeren vzorec pramenov. Atletovo telo je polnoplastično, anatomsko pravilno. Konture so jasne. ♦ Kip je mojstrska študija mišične napetosti in gibanja. ♦ Kljub naporu atlet ne izraža nobenih čustev, obraz je brezizrazen, miren. ♦ Miron velja za začetnika in velikega mojstra dinamične upodobitve telesa. ♦ Kompozicija je serpentinasta, vijačna, prva te vrste, in dinamično obvladuje prostor. ♦ Razmerje proporcij človeškega telesa je bilo določeno z merami, ki se nanašajo na velikost glave proti telesu v razmerju 1 : 7 ali velikost dlani proti celotni višini telesa 1 : 10. ♦ Grki so bili prepričani, da se je treba izogniti grobostim in nepravilnostim iz narave ter z uravnoteženo simetrijo in pravnimi razmerji izraziti duševno lepoto.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Metalec diska spada v vrsto upodobitev atletov, kiparske ikonografske teme, ki je bila zelo priljubljena v klasičnem obdobju grške umetnosti. ♦ Metanje diska je bilo ena izmed tekmovalnih veščin pentatlona (peteroboja), ki je vključeval skok v daljavo, metanje kopja, metanje diska, tek in rokoborbo. Tekmovanja so se zvrstila v enem dnevu in so bila ena izmed disciplin na olimpijskih igrah. V njih so se pomerili najbolj veščji in močni atleti, ki so lahko zdržali velik telesni napor. ♦ Urjenje pentatlona je bilo del vojaškega služenja, saj naj bi vsaka izmed veščin urila vse spretnosti, ki naj bi jih potreboval vojščak v boju. ♦ Atletska telesa pentatloncev so veljala za lepša in skladnejša od teles atletov, ki so se urili samo v eni disciplini. ♦ Na stotine kipov golih moških atletov, junakov in božanstev je nastalo zato, da bi krasili tempeljske četrti, športne stadione in mestne trge. ♦ Po vsej verjetnosti je bilo atletovo golo telo posneto po resničnem športniku, zmagovalcu

	<p>olimpijskih ali kakšnih drugih tekmovanj. Upodobljene like, predvsem mlade moške, so imeli za idealne človeške tipe.</p>
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Med prvimi kiparji, ki so upoštevali grški kanon, je bil Miron iz Eleutere, ki je ustvarjal med letoma 470–440 pr. n. št. ter spada ob Poliklejtu in Fidiji med najznamenitejše kiparje klasične grške antike. ♦ V klasičnem obdobju starogrške umetnosti je bilo človeško telo izhodišče za preučevanje velikostnih odnosov med telesnimi deli, določenimi s pravilom, ki mu pravimo kanon. O njem je prvi teoretično razpravljal Poliklejt in ga uresničil s svojim Doriforom (Kopjenoscem). ♦ Mironov bronasti izvornik je izgubljen, vendar ga lahko prepoznamo v več kakor 20 rimskih marmornatih kopijah, ki se med seboj nekoliko razlikujejo. Uporaba bron je omogočila bolj razgibane oblike in obogatila kiparstvo z novimi izraznimi učinki. ♦ Delal je skoraj izključno v bronu in najbolj zaslovel z upodobitvami atletov, med katerimi je rimski zgodovinar Plinij poudaril prav Diskobola kot eno najznamenitejših Mironovih del. ♦ Pri njegovem delu so pisci v antiki občudovali pretehtane proporce in realistični čut. Zapuščina antičnega Rima, ki je bil glavni dedič antične Grčije, je navdahnila humanizem in renesanso v 15. in 16. stoletju. Iz rimskih kopij grških izvornikov so se učili ter z njimi primerjali svoje delo umetniki visoke renesanse (Michelangelo) in manierizma (Giambologna). Dinamična upodobitev, poseganje v prostor in ulovljeni trenutek so značilnosti enega največjih baročnih kiparjev, Gianlorenza Berninija. Arheološka izkopavanja ob koncu 18. in v 19. stoletju so pripomogla k novim razlagam in pogledom na grško umetnost v neoklasicizmu (Antonio Canova). ♦ Tip atletske razvitega idealnega moškega je bil priljubljen na propagandnih plakatih v času nacizma.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Razlikujeta se v velikosti: kip na prvi sliki je velikih mer (155 cm), kip na drugi sliki pa je visok le 11,5 cm. ♦ Atletov obraz je lep, a popolnoma brezizrazen. Venerina glava nima obraza, ampak spominja na nekakšno čelado, okrašeno s krožnimi pasovi drobno skodranih las. ♦ Prvi kip je realističen, drugi idealističen. ♦ Metalec diska aktivno posega v prostor, kip je razgiban in dinamičen, medtem ko Venera v prostoru zgolj obstaja, deluje statično. ♦ Metalec diska stoji v pretiranem kontrapostu, Venera je simetrična, toga. ♦ Oba sta akta. ♦ Atletovo telo je mišičasto, anatomsko pravilno in polnoplastično, Venerino je stilizirano, poenostavljeno in anatomsko nepravilno (npr. glava brez vratu; tenke, štrcljaste roke; kratke in shematizirane noge) ter močno poudarja ženske obline (pretirano velike prsi, široki boki). ♦ Kip mladega atleta je predstavljal ideal človeka in je nekdam krasil stadione, mestne trge. Willendorfska Venera pa je bila prazgodovinski kultni kipec (idol), ki je predstavljal boginjo plodnosti in življenja, Veliko mater, idealno žensko podobo. ♦ Oba, kip atleta in Venere, sta bila v obdobju svojega nastanka priljubljena motiva. ♦ Oba kipa izražata ideal lepote v svojem času – kar so si ljudje takrat želeli.
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Ivana Kobilca ◆ Poletje ◆ 1889–1890 / druga polovica 19. stoletja ◆ olje na platnu ◆ 180 x 140 cm / delo srednje velikosti ◆ Narodna galerija, Ljubljana ◆ realizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Tri osrednje figure na sliki Poletje, mlada ženska, deček in deklica, so postavljene v piramidalni kompoziciji nekoliko levo od sredine in predstavljajo jedro slike. Kompozicijo dopolnjujeta dva dečka v ozadju. ◆ Na sliki je pet oseb, tri osrednje in dve stranski. ◆ Z rahlim zamikom iz središčne osi nam slikarka sporoča, da slika ni samo skupinski portret treh oseb, temveč tudi razpoloženska krajina. ◆ Format je primeren za figuralno sliko, za krajinsko bi bil ustrežnejši ležeč pravokotnik. ◆ Vrsta likovnih elementov pripomore k učinku prostorskega poglobljanja (travnik v ospredju, ki se diagonalno nadaljuje do dveh tretjin desnega roba slike, za njim ograja in za njo drevje, ki sega do zgornjega roba slike, tako da neba ne vidimo). ◆ Dolg, poševno postavljen lesen plot sliko predeli na temnejšo spodnjo desno in svetlejšo levo zgornjo polovico ter poveže dogajanje v ospredju z ozadjem, saj zariše diagonalno skozi prostor. ◆ Dva dečka, ki se skupini približujeta iz ozadja, sta v skladu z linearno perspektivo izrazito pomanjšana, s čimer se občutek poglobljenega prostora še poveča. ◆ Visoko očišče je postavljeno ob zgornji rob ograje na desni strani. ◆ Uporabljena je tudi barvna perspektiva; temnejši toni iz ozadja so uravnoteženi z odtenki svetlo zelene na osončenih poljih v ospredju. Madeži zelene, ki kot vzorec prepredajo celoten pravokotnik slike, ustvarjajo učinek ploskovite slike v nasprotju z učinkom poglobljanja. ◆ Detajli obeh dečkov v ozadju so zelo natančno naslikani, kar ni skladno z velikim globinskim izrezom prostora, ki ga slika prikazuje, saj bi morali biti odmaknjeni detajli zamegljeni. ◆ Natančne risarske poteze, s katerimi je slikarka oblikovala figure in cvetje v kiti, se pri okolici in svetlobnih učinkih nekoliko zmeščajo ter so bolj pastozne.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Motiv je žanrski; ker so osebe znane, lahko govorimo o portretnem žanru. ◆ Pred nami je predstavljen poletni počitniški prizor v prijetnem razpoloženju na podeželskem vrtu v svežih odtenkih zelenja. ◆ Mlada ženska, sedeča na klopi, je mestna gospodična v podeželskem okolju, se prijazno igra z vaškimi otroki in plete kito cvetja. ◆ Ženska je slikarkina sestra Fani, tudi otroka sta slikarkina sorodnika, bratranec Blekov Janezek in njegova sestra Katrica. ◆ Prizor se dogaja v idiličnem naravnem okolju, vse je pregledno, varno in prikupno. Enostavno oblikovani vrtni arhitekturni elementi, ograja in klop nam orišejo videz podeželskega vrta. ◆ V ta prostor je iz tujega okolja prišla mladenka, ki se s svojo meščansko obleko od tega prizorišča razlikuje. ◆ Prikazan je trenutek vrnitve v domače okolje, sentimentalen in srečen, vendar z očitnimi sledmi odtujenosti od tega sveta. ◆ Pred nami je alegorija poletja, časa, ko je sonce na vrhuncu moči, ko vse cveti in sadje obrodi.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Kobilca se je na sliko Poletje pripravila tako, da je sama posnela štiri fotografije. ◆ Z uporabo fotografije je pokazala, da brez zadržkov sprejema moderne tehnične novosti. ◆ Slika je nastajala med počitnicami na materinem domu v Podbrezju v dveh poletjih, 1889 in 1890. ◆ To obdobje je bilo prelomni čas, ko je prejšnjo prevlado rjavih tonov nadomestila moderna

	<p>svetla paleta, ki sta jo zaznamovala plenerizem in impresionistične svetlobne raziskave.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slika ni spontan, temveč premišljen in naštudiran plener, zasnovan kot velika salonska podoba.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Prvo delo je posvetno (krajina oz. žanr oz. alegorija poletja), drugo delo je sakralno. ♦ Na obeh slikah je predstavljena skupina figur, na prvi je v naravi, na drugi pa v prostoru, ki se le na straneh odpira v naravo. ♦ Prvo delo predstavlja resnične ljudi (slikarkine sorodnike), drugo delo svetnike z Marijo (Sacra Conversatione). ♦ Prvo delo je slikarka naslikala za razstavo, druga slika je oltarna slika in še danes visi in situ. ♦ Prvo delo je iz obdobja realizma z nekaterimi elementi impresionizma, drugo delo je renesančno. ♦ Prvo delo ima zelo pastozne nanose čopiča, drugo delo ima površino gladko, poteze čopiča niso vidne, ima pa veliko lazurnih nanosov barve. ♦ Prvo delo ima konture zabrisane, drugo jasne. ♦ Prvo delo je slikovito, drugo realistično. ♦ Prvo delo ima piramidalno in diagonalno kompozicijo, drugo trikotno. ♦ Na obeh delih so barve zelo žive. ♦ Na prvem delu je vtis globine ustvarjen s pomočjo linearne perspektive (ograja), postavitve figur ter barvno in zračno perspektivo, na drugi sliki pa s pomočjo linearne perspektive. ♦ Na prvi sliki je prikazano veselo, igrivo razpoloženje, na drugi sliki pa resen, vzvišen tih pogovor (Sacra Conversatione).
6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Henry Moore ♦ Kralj in kraljica ♦ 1952–1953 ♦ 1957 / petdeseta leta / sredina 20. stoletja / po 2. svetovni vojni ♦ bron – odlitek ♦ 164 x 139 x 91 cm / nekoliko nadnaravna velikost ♦ abstraktno kiparstvo, nadrealizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Dvojica figur sedi na preprosti klopi. To sta moški (krona na glavi, plašč), ki se z eno roko naslanja na klop, in ženska (prsi, pričeska) z rokama, sklenjenima v naročju, kralj in kraljica. ♦ Telesi nista oblikovani anatomsko pravilno. Sta stilizirani, abstrahirani, brez podrobnosti. ♦ Uporabljena je vzvišena frontalna postavitev, ki je bila v zgodovini umetnosti značilna za vladarske in božje osebe. ♦ Vsi členi kompozicije: plošča za podstavek, ki je del kipa, preprosta klop in obe telesi, so oblikovani simetrično in v popolnem ravnotežju. ♦ Simetričnost zmotita drobna detajla: krona na glavi in iztegnjena roka moškega, ki se opira na klop, kar naredi v kompoziciji moško figuro nekoliko dinamičnejšo. ♦ Moore oblikuje figure z zavirami in valovitimi oblikami, prehaja od izbočenega k vbočenemu volumnu, vsaka snov je zanj kot kamen, ki ga preoblikuje enakomerno valovanje vode.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ S tem ko je Moore v skulpturi spojil naturalistične elemente (roke in noge) s precej bolj abstraktno in samovoljno oblikovanimi deli telesa (glavi), je želel prikazati, kako se v kraljevskem bitju spaja človeško in nebeško. ♦ Čeprav je bila plastika ustvarjena v času kronanja angleške kraljice Elizabete II. (1953), predmet njene upodobitve ni povečevanje moderne ustavne monarhije; bolj se osredotoča na starodavno predstavo o monarhu kot božji osebi ali od božjega blagoslovljenem bitju. ♦ V plastični, tridimenzionalni obliki mu je hkrati uspelo ujeti enkratnost človeškega bitja in kozmične razsežnosti. ♦ Figuralna kompozicija z uravnoveženostjo in zasidranostjo v tleh prikazuje stabilnost in pozitivne vrednote, ki jih lahko izžareva avtoriteta; taka upodobitev je pomenila protiutež povojnemu vzdušju, ki je bilo še polno negotovosti, strahu in tesnobe. ♦ Kipar je želel s kraljem in kraljico, ki sta pogosta pravljicična lika, poudariti domišljjsko razsežnost umetnosti. ♦ Valovanje in krožne oblike so metafora za nadaljevanje, povezovanje preteklosti in sodobnosti, za neskončen tok časa – snov je nekaj, kar se nenehno preobraža.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moore je eden najpriljubljenejših avtorjev javne plastike v 20. stoletju (znan po monumentalnih abstrahiranih figuralnih plastikah v bronu, ki so velikokrat postavljene v javnem prostoru) in vsekakor najpomembnejši britanski kipar iz tega obdobja. ♦ Opredelimo ga kot figuralnega kiparja, ki s preoblikovanjem človeških oblik v mehke oblike iz pokrajine (pri zleknjenem ženskem telesu, ki je eden njegovih najpogostejših motivov, nas razgibanost lahko spominja na značilno gričevnato krajino okoli Yorkshira, od koder je izviral kipar) telo prikazuje vse bolj abstraktno. ♦ Moore je svoje oblike črpal iz proučevanja umetnosti starih kultur (predvsem kikaladske in mehiških), v 30. letih pa, ko se je oblikoval njegov prepoznavni slog, je največ dolgoval Picassu in nadrealistom. ♦ Moorovo delo slavi humanistične ideale in moralno veličino v težavnem povojnem obdobju, ko je bil še živ spomin na tragične dogodke med 2. svetovno vojno. ♦ S svojo monumentalnostjo oblike nasprotujejo eksistencialističnemu občutku tragičnosti in izgubljenosti, ki se je iz Pariza v tem času širil po Evropi; njegovo delo pomeni upanje v prerojenje, da bo po temačni izkušnji vojne mogoče življenje brez občutka krivde.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moorovo delo je iz bronu, Rodinovo iz belega marmorja. ♦ Moorova skulptura je oblikovana simetrično, Rodin Poljub oblikuje v razgibani, diagonalni kompoziciji.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Kralj in kraljica sta zelo stilizirana lika, ploskovita, figuri Poljuba pa sta oblikovani slikovito, naturalistično, polnoplastično. ♦ Pri Kralju in kraljici Moore upodobi telesi z občečloveškimi lastnostmi, ju abstrahira, medtem ko Rodin poudari telesnost, anatomijo in izdela podrobnosti obeh aktov. ♦ Moorovo delo ima zglajeno površino (kovina), v Poljubu je Rodin poudaril nasprotje med zglajeno in razbrazdano površino belega marmorja. ♦ Sedeči figuri predstavljata kralja in kraljico, Poljub je kip dveh prepletenih aktov, dveh ljubimcev. ♦ Moore je želel prikazati, kako se v kraljevskem bitju spaja človeško in nebeško, Poljub je izraz intenzivne erotike, čustvenosti. ♦ Moore se osredotoča na starodavno predstavo o monarhu kot božji osebi, Rodinov kip prikazuje prepovedano ljubezen med Francesco da Rimini in Paolom Malatesto, ki ju je poveljčal Dante v Božanski komediji. ♦ Oba kiparja sta naredila veliko javnih plastik. ♦ Moore je svoje oblike črpal iz preteklih kultur, Rodinu je bil vzor Michelangelo, saj je Rodin od njega prevzel način non finito. ♦ Obe deli sta izdelani v več kopijah, Rodinov Poljub tudi v različnih materialih (mavec, bron, glina).
6	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Marcel Duchamp (1887–1968) ◆ Fontana ◆ 1917 / začetek 20. stoletja / prva polovica 20. stoletja ◆ avtorizirana replika iz 1964 (edicija galerista Artura Schwarza iz Milana po fotografiji Alfreda Stieglitza), več replik ◆ porcelan ◆ 36 x 48 x 61 cm / delo srednjih mer ◆ več lokacij (ena v Tate Modern, London, druga v Centre Pompidou, Pariz ...) ◆ avantgarda/dadaizem/konceptualizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Delo je industrijsko proizveden predmet, oblikovan v skladu z nalogo, ki jo opravlja v vsakdanjem življenju, pisoar. ◆ Pisoar je postavljen tako, da ga ne moremo uporabljati. Umetnik je pisoar obrnil za 90° na njegovo hrbtno stran. ◆ Umetnik je na belo keramiko s črno napisal "R. Mutt 1917". ◆ Delo zaradi tridimenzionalnosti lahko uvrstimo med kiparstvo. ◆ Pred nami je delo uravnovežene, simetrične kompozicije, tektonsko oblikovano, tako da je masa spodaj težja kot zgoraj, in da je v celoti bel, razen umetnikovega podpisa ter datacije v črni barvi. ◆ Bleščeča glazirana belina nas spominja na kiparstvo v belem marmorju ter deluje vzvišeno in ezoterično, da ob njej pomislimo na klasično umetnost. ◆ Delo z abstrahiranim oblikovnim namigom spominja na sedečega Budo, Marijino glavo z velom ali na čutne, organske oblike. ◆ Umetnino je nesmiselno razlagati s pomočjo oblikovne analize, saj je umetnik poudarjal, da ga je pri delu vodila predvsem estetska brezbriznost. ◆ Pomembni nista oblika in izdelava izdelka, temveč način, kako se je pojavil v galerijskem prostoru, pomembna je ideja in katera vprašanja si bomo ob delu zastavljali.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Pisoar je eden od elementov kopalniške opreme, ki je navadno v uporabi v javnih straniščih. Stranišča veljajo za intimne, skrite prostore, in razstaviti tak predmet pod galerijskimi žarometi pomeni razgaljanje nečesa prikritega, kar lahko spravi gledalca v zadrego. ◆ Ready-made je predmet, ki je izoliran od svojega prvotnega uporabnega konteksta in je povzdignjen v status umetniškega predmeta. Spada v podkategorijo predmetov, ki so jim nadrealisti rekli objet trouvé (najdeni predmet). ◆ Delo predstavlja estetsko provokacijo, saj umetnika pri izbiri ne vodi lepota objekta, pač pa njegova brezbriznost do njega. Pri ustvaritvi v veliki meri soodloča naključje. ◆ Sporočilo Fontane je bilo, da niso v umetnosti nič več pomembni ročna spretnost, materiali, vprašanje okusa ali višji umetniški pomen. Namesto da v delih odkrivamo estetske vrednosti, si moramo začeti postavljati estetska vprašanja.
4	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Duchamp je s poudarjenim intelektualističnim pristopom želel javnosti dopovedati, da umetnost ni rokodelstvo, pač pa intelektualno delo. ◆ Za umevanje tovrstnega umetniškega dela so najpomembnejše okoliščine njegovega nastanka in njegov pomen, saj je Fontana prelomno vplivala na naš odnos do umetnosti. ◆ Duchamp je v newyorških umetnostnih krogih postal zelo vplivna osebnost in bil osrednji predstavnik newyorške dade. ◆ Bil je član Društva neodvisnih umetnikov (Society of Independent Artists), ki naj bi prirejalo vsakoletne razstave avantgardne umetnosti, iz katerega je kasneje izstopil. ◆ Leta 1917 je na razstavo društva anonimno poslal Fontano, ki jo je odbor za razstavo zavrnil. ◆ Pisoar je umetnik kupil v newyorški trgovini. Delo je fotografiral v ateljeju fotografa Alfreda Stieglitza. Ta fotografija je ostala edini original, saj se je izvornik pisoarja izgubil, danes poznamo samo njegove replike. ◆ Umetnina je postala javno znana leta 1918, z objavo v 2. številki revije Blind Man. ◆ Duchamp je na način, značilen za avantgardo, zavrnil konvencionalna stališča v umetnosti, ustaljene poti trženja umetnine, umetniške slave, vloge muzejev. Bil je rojeni anarhist. ◆ Je eden od umetnikov 20. stoletja, čigar ideje so najbolj prelomno zaznamovale

	<p>konceptualistično preusmeritev od predmeta k procesu nastajanja umetniškega dela.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Duchamp je vplival na popart, novi realizem ter neo-dado in je tisti umetnik, ki je najpomembneje zaznamoval sodobno umetnost zadnjih tridesetih let, od začetka 90. let 20. stoletja do danes.
5	<p>pet od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Delo na prvi sliki je ready-made, privzeti industrijsko izdelani izdelek, delo na drugi sliki je unikatno kiparsko delo. ◆ Obe deli učinkujeta v smislu tradicionalnega tridimenzionalnega kipa. ◆ Obe deli imata trdno tektonsko kompozicijo, trikotne oblike. ◆ Obe deli sta simetrični in harmonični. ◆ V obeh delih lahko prepoznamo silhueto mehke organske linije. ◆ Obe deli zaznamuje spolirana gladka bela površina, na prvem keramična glazura, na drugem zglajen carrarski marmor. ◆ Obe deli sta signirani, pri prvem umetnik uporabi psevdonim, na drugem pa se podpiše s svojim imenom. ◆ Delo na prvi sliki je banalen predmet, ki dobi status umetnine, delo na drugi sliki je kiparska nabožna podoba, namenjena vernikovi kontemplaciji. ◆ Delo na prvi sliki temelji na ideji, konceptu in na novo osmišlja, polemizira s predmeti in umetninami. Delo na drugi sliki je kip v sakralnem prostoru. ◆ Delo na prvi sliki je Fontana, obrnjen pisoar, delo na drugi sliki predstavlja motiv Pietà. ◆ Delo na prvi sliki provocira gledalca s svojo banalnostjo, delo na drugi sliki naj bi gledalcu vzbujalo empatijo do žalosti matere, ki objokuje smrt sina. ◆ V delu na prvi sliki lahko samo slutimo aluzijo na popolnoma abstrahirano figuro Marije ali Bude, v delu na drugi sliki sta figuri realistični, pravih anatomskih razmerij. ◆ Duchamp z delom zavrača pomembnost tradicionalne izvedbe umetnine, Michelangelo pa v svojem delu poudari in izrazi genialnost in talent nadarjenega mladega umetnika. ◆ Marcel Duchamp je imel kot predstavnik avantgarde velik vpliv na konceptualno umetnost 20. stoletja, Michelangelo pa na generacije mlajših umetnikov, še posebej v renesansi in baroku.
6	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.